

Under en blågul himmel

Kan ett hip hoppare ha något gemensamt med en mc-kille? Kan en nynazist omärdera sina åsikter? Hur ofta ser vi anarkofeminister och slöjbärande muslimer sida vid sida? Renzo Aneröd och Bo Harringer har under tre år följt ungdomar i subkulturer för att höra hur de ser på sig själva och samhället. Utanförskapet, det politiska engagemanget och musiken visar sig vara några gemensamma nämnare när dessa svenska ungdomar med rötter i skilda världar till slut möts.

Rekommenderad från åk 9

EN FILMHANDLEDNING AV
LOUISE LAGERSTRÖM

Handling

Mars 2001. Säve kyrkogård. Renzo besöker tillsammans med Sebbe gravstenen där Sebbes vän Christian vilar. Han körde ihjäl sig sexton år gammal men är inte den enda ur gänget som försvunnit den senaste tiden. Tidningsurklipp i Sebbes rum, och hans egna berättelser, vittnar om att för gruppen av ungdomar med nynazistiska ideal, som Sebbe tillhör, är droger, kriminalitet och destruktiva beteenden vardagsmat. På teven rullar dödsföraktande olagliga biltävlingar. Under en typisk fest med Sebbe och hans kompisar dricker man öl, tittar på nynazistiska sammankomster eller lyssnar på vit makt-musik.

I Musikens Hus repar bandet McDisney Cola World. De är ett gäng anarkistiska feministiska veganer och djuraktivister som genom sin musik vill protestera mot hela det rådande samhällssystemet. Framför allt de multinationella företagen. Det handlar om de stora sammanhangen menar Emma. Att se sambandet mellan orättvisor, diskriminering och ojämlikhet.

Maj 2001. Hammarkullen. Killarna i rapgruppen Supreme Circle; Ivan, Karwan, Faray och Enver beklagar att invandrare så sällan syns i demonstrationstågen. De är själva politiskt aktiva genom sina texter och ställer gärna upp på "solidaritetsgrejer" som för palestiniernas sak i konflikten med Israel.

På mc-klubben Folköl trivs motorcyckelfantasten och mekanikern Johan. Deras västar (som kan föra tankarna till Hells Angels) gör att medlemmarna ofta portas på uteställen och att poli-

sen ständigt har ett vakande öga på dem och deras fordon. Då blir gemenskapen och sammanhållningen i den egna lokalen livsavgörande. Politik är inte ett stort intresse och Johan har inte mycket till övers för, som han uttrycker det, stenkastande hulinganer.

Ronny är skinhead, sångare och låtskrivare i oi-punkbandet Perkele. Han tycker inte att skinheadskulturen har något med nynazism, droger eller annat flummigt att göra. I Perkele ingår också basisten Krille som ursprungligen är från Sri Lanka. Han känner sig lika svensk som potatis och sill och relaterar likt de andra i bandet till frågor om stolthet för sitt land och den man är. Ronny vill inte hålla med om att bandet är mångkulturellt men rasblandat är det ju onekligen.

Våren 2002. Maryam kom som flykting till Sverige från Somalia när hon var två. Hon bär slöja men tycker inte att det är något som skall hindra henne eller andra tjejer från att vara jämlika män. Lika lön och rätt till utbildning är en självklarhet och själv drömmer hon om att studera till jurist eller journalist eller kanske krigskorrespondent. Tillsammans med väninnan Fardowsa har hon startat en liten bokklubb. Maryam tycker att hon har rätt att kalla sig svensk men känner sig i hjärtat som en invandrare. Det är däremot tröttsamt att ständigt mötas av fördomar bara för att man ser annorlunda ut.

Renzo kör en kraftigt drogpåverkad Sebbe till Mariestadsan-

stalten där han skall sitta en och en halv månad. Sebbe säger att han inte oroar sig utan tror att han kommer att finna sig till rätta med rutinerna och sina rumskompisar. Efter en månad har Renzo den tunga uppgiften att hälsa på Sebbe och meddela att han inte längre är välkommen hem. När han suttit färdigt hämtas han av Renzo och körs hem till mamman i alla fall. I bilen erkänner han att hans rasideologi har fått sig en knäck sedan han blivit vän med några invandrarkillar. Hans gamla kompisar tänker fortfarande i främlingsfientliga banor och vid en fest försöker han konfrontera deras åsikter.

Renzo, som nu träffat de olika ungdomarna under en tid, föreslår att hiphopkillarna från Supreme Circle skall följa med till mc-klubben och träffa Johan, Martin och de andra. Det blir ett lyckat möte där rapparna imponerar med sin munvighet och knuttarnas lite skrämmande framtoning känns som bortblåst nu när de har lärt känna dem lite och kan ta en öl (eller coca cola) i all vänskap.

Den nyvunna bekantskapen fördjupas och metallrockaren Johan som har bandet Crush in Space föreslår ett musikaliskt samarbete mellan dem och rapparna. På Mixgården i Hammarkullen tar ett nytt spännande projekt sin början.

Senare samma år har Renzo sammanfört medlemmarna i McDisney Cola World och de muslimska tjejerna. Maryam och hennes vänner lyssnar artigt på musiken och kommer fram till att det kanske inte är deras typ av musik men å andra sidan finner att de har mer gemensamt än de tror. Deras intresse och engagemang för politik förenar dem och i demonstrationer mot irakkriget marscherar de sida vid sida.

Perkele drar på bejublad turné i Europa men för Sebbe som kommit en bit på väg kommer ett bakslag när han återigen åker fast för brott. Om några veckor skall han upp i tingsrätten. Hans framtid ser inte alltför ljus ut. Han erkänner att han är trött på det här.

Den blågula fanan vajar i vinden.

Vi och dom

De olika grupperingarna lever långt ifrån varandra. Både geografiskt, i viss mån socialt, men än mer ideologiskt. Det är i alla fall intrycket vi får till en början. Sebbes kompisar har alltid hatat invandrarkillar. Deras hat bygger på en rädsla för att invandrare dels är potentiella brottslingar, dels tar svenskarnas jobb. Det är en åsikt de delar med mc-killen Martin som menar att invandrare får förtur till arbeten. Hip hop-gänget har aldrig träffat knuttar tidigare men skräms lite av deras machoimage; de luktar snus, öl och är lite farliga. Vegantjerna i McDisney Cola World skulle aldrig kunna tänka sig att vara ihop med en köttätare, avskyr nynazister och tvivlar på att muslimska tjejer som bär slöja är lika jämställda eller politiskt insatta som de själva.

Under en blågul himmel beskriver hur fördomar mot oliktänkande eller det för oss främmande gror så länge vi aldrig möts. Under filmens gång kommer det att ske förändringar. Hip hop-parnas möte med mc-killarna är till en början något avvaktande men snart vågar de skämta med varandra och inleder till och med ett musikaliskt samarbete.

- Fundera över vilka förväntningar eller farhågor de olika grupperna har innan mötet. Hur bryter de isen? Blir de förvånade över att de kan umgås så bra? Vilka komiska effekter uppstår i mötet? Mc-killarna har hela tiden lite attityd mot de yngre rap-

parna och är måna om att inte bli förolämpade eller drivna med. Hur försöker de trots allt befästa sin ställning i lokalen?

- Före detta "Nasse-Sebbe-gangstern" kommer under sin fängelse-tid till insikt om att invandrarkillar kan vara trevliga och försöker få sina gamla kompisar att inte dra alla invandrare över en kam. "Har du givit upp dina rasideologiska idéer?" frågar Renzo honom på väg hem från Mariefredsanstalten. Hur beskriver Sebbe mötet med sina nya vänner?

I filmen precis som i samhället i övrigt strävar många efter att gruppera sig. Politisk övertygelse, etnisk tillhörighet, religion, social tillhörighet och kultur bidrar till att skapa klyftor mellan människor, inte minst ungdomar. Man tyr sig till varandra och odlar sina egenheter samtidigt som de som inte delar samma värderingar framstår som främmande, ibland skrämmande.

En flicka ur bandet McDisney avskyr den nynazistiska ideologin. Hon har själv judiskt påbrå och påpekar att judendom är en religion, inte en ras, och för hennes som ung i Sverige idag är det upprörande med ungdomar som sympatiserar med en ideologi som dödat många av hennes släktingar under andra världskriget.

Misstänksamhet behöver dock inte grunda sig på hat. Tjejerna i McDisney som anser att könsroller är socialt konstruerade har ändå förutfattade meningar om hur muslimska tjejer lever och tänker; att de förmodligen är förtryckta, mindre politiskt medvetna och ovetande om musik och kultur. Deras fördomar får sig emellertid en törn när de muslimska tjejerna visar sig, även om de inte delar musiksmak, eller är starkt politiskt medvetna och engagerade.

Gruppen Perkele blir utan att de tänkt på det ett mix av olika personligheter. Ronny som är uttalat skinnhuvud lirar med Krille, som beskriver sig som en "kokosnöt", svart utanpå och vit inuti. De relaterar emellertid till samma svenska kultur eftersom Krille inte känner till något annat.

Johan, hårdrockare och mc-kille sammanfattar sina funderingar, Man bryr sig inte så mycket om man inte känner någon. Segregation och uppdelning gör att våra vägar aldrig möts. Svart, vit eller gul utanpå. Vi har alla rött blod.

- Följden av grupperingar blir att vi ofta tenderar att resonera i termer av vi och dom. Fundera över varför vi i samhället tenderar att gruppera oss. Vad ger det oss i form av trygghet och styrka? Vilka negativa konsekvenser för det med sig? Är man beredd att ge avkall på sina egna åsikter bara för att få en tillhörighet?

- Johan menar att det är svårt att tycka illa om någon man lärt känna liksom det är lätt att ignorera någon som är okänd. Det gäller på ett personligt plan men handlar också om ett världssamvete. Vad händer inom oss när en anonym bild förvandlas till en människa av kött och blod? Kan en bekantskap med någon okänd omkullkasta förutfattade meningar och fördomar vi har?

Bilder av utanförskap

De flesta av ungdomarna i filmen lever i subkulturer som ofta betraktas med skepsis eller rädsla av vuxenvärlden och det etablerade samhället. Nynazister, aktivister, rappare, skinnhuvuden. Unga, arga och högljudda försöker de förmedla sitt utanförskap, sina känslor och sin syn på samhället. Ilskan och besvikelsen tar

sig olika uttryck. I stället för att tillsammans göra något för att förändra samhället kämpar de på olika fronter.

Mest konstruktiva framstår de som får utlopp för sin energi och sina aggressioner genom musiken. Rapparna brinner för orättvisorna i världen. McDisney kritiserar också samhället genom sina texter om antikapitalism, imperialism och antifascism.

Mc-killarna förenas, förutom av sina motorcyklar och kamratskapet, av en tung hård metal-musik. En tekniskt driven rockmusik inspirerad av Metallica, USA och läderkultur. Det första de imponeras av hos Supreme Circle är att de kan rappa så snabbt, ungefär som ett gitarrsolo. De har ingen uttalad politisk hållning med gillar USA, machokultur och individualism.

Ronny i Perkele karaktäriserar inte sin musik som politisk utan beskriver texterna som "gatutänkar". Genom skrivandet får han utlopp för aggressioner som annars kanske skulle ta sig våldssamma ytringar. Han tror att han tack vare musiken har klarat sig bättre än många av sina kamrater som hamnat i drogberoende.

- Fundera över de bilder vi vanligtvis förknippar med rapkultur, antiglobaliseringsaktivister, mc-gäng och skinnhuvuden och jämför den vi får av Perkele-killarna, Johan, McDisney-tjejerna och rapparna. Ta reda på mer om de subkulturer som filmen beskriver – motorcykelgångens historia, skinnhuvudkulturen i 60-talets Storbritannien, hip-hopkulturen etc. Diskutera hur de manifesteras i filmen och vilka beröringspunkter de olika kulturerna har med varandra med utgångspunkt i utanförskap, social tillhörighet etc.

Ett raserat förtroende

Det finns mycket styrka och energi hos unga, ändå är det inte alltid de känner att de har någon makt. Bilder från demonstrationerna från EU-toppmötet 2001 i Göteborg och reclaim-manifestationer åskådliggör extra tydligt detta. Efterspelet till sammandrabbningarna mellan demonstranter och polis fortsätter än idag. Många unga, som inte själva använde våld, kände sig svikna och kränkta över att det som de såg som en politisk manifestation möttes av en aggressiv polis.

- De subkulturer som beskrivs i *Under en blågul himmel* har i flera fall stämplat som ett hot mot demokratin och har enligt filmarnas uppgift kartlagts av SÄPO. Vilket hot tror ni samhället anser att ungdomarna utgör? Är det en rädsla från samhället att det finns något uppviglande i deras texter som kan vara ett hot? Diskutera hur ni anser att man som ung kan få sin röst hörd i världen? Är det någon mening att engagera sig politiskt?
- Händelserna i centrala Göteborg blir ett uppvaknande och Ivan som är där för att rappa får höra av polisen att han "ser ut som en aktivist". Vi ser bilder ur nya vinklar från demonstrationerna där polis och ungdomar drabbar samman. I bakgrunden hör vi skottet som träffade Johannes Westberg i magen. Efteråt diskuteras killarna och åsikterna går isär om huruvida polisen agerade rätt eller inte. Hur resonerar några av killarna i filmen kring händelserna?
- Det gemensamma i att befinna sig utkanten av det så kallade etablerade samhället skulle kunna vara en sammansvetsande

faktor där alla som befann sig i samma situation skulle kunna enas och framföra sina åsikter gemensamt. Varför sker det så sällan? Vad upptäcker tjejerna från de olika grupperna när de går tillsammans?

Ronny sjunger om stolthet för sitt ursprung som arbetarbarn. Martin från mc-gänget kommer från ett arbetarhem där det inte direkt pratas politik men Olof Palme fanns på väggen. Han har röstat på moderaterna en gång men insåg att de egentligen inte förde en politik han ställer upp på. Att veta sitt ursprung eller känna sin klasstillhörighet är inte lika självklart idag som när skillnaderna i samhället var tydligare.

- Emma i McDisney berättar om hur hon när hon blev äldre insåg att det var för att hon kommer från ett arbetarhem som hon förstod varför hon hade andra förutsättningar i livet. Fundera över hur vi idag har svårare att definiera vem vi är ur ett socialt perspektiv eftersom man sällan talar om klasser idag. Kan det finnas en styrka i att veta och att sätta ett namn på sitt ursprung eller är det oväsentligt? Vad finner Ronny att vara stolt över och som tar sig uttryck i hans texter?

- Sebba, som är något av filmens sorgebarn, verkar dock uppgiven. Han är så van att unga kompisar kring honom dör eller tar livet av sig att det inte längre tycks skrämma honom. Han är övertygad om att en del poliser låter sitt eget hat gå ut över unga brottslingar. Han urskuldar däremot inte sitt beteende utan inser att samhället inte alltid klarar av att göra "folk" av såna som han själv. Det är upp till en själv att skaffa utbildning, få in en fot i systemet. En del klarar det, andra inte. Vad tycker ni? Hur mycket ansvar har individen och vad skall samhället ställa upp med i form av resurser, anpassning och förståelse? Vad är det som avgör om man klarar det där steget in i det etablerade samhället?

Laddade symboler

En grupp sammansvetsas av en gemensam bakgrund, delade åsikter och inte sällan också av symbolbärande yttre attribut. Skinnskallar som Ronny är snaggade, har ofta kortärmade tröjor för att exponera sina tatueringar, hängslen, kraftiga kängor och bombarjackor. Självklart hyllar han skinnskallarnas hemland genom att använda engelska flaggan som sängöverkast. Rapparna har ofta bandama, stora byxor och träningskläder. Mc-killarna är omisskännliga i sina lädervästar med emblem och vegantjejerna väntar vi oss skall vara piercade, ha rastafälter och säckiga secondhandkläder. Sebba har tidigare umgåtts i nynazistkretsar och vi vet alla att de samlas kring svastikan även om de yttre attributen ibland är skinnskallens, ibland inte. Den svenska flaggan har också kommit att bli en symbol för en mer osund patriotism hos just nynazisterna. Vi ser en på väggen hos Sebba. De muslimska tjejerna bär, som deras religion påbjuder, slöja medan några av killarna har skägg och liten mössa.

- Fundera över hur killarna och tjejerna i *Under en blågul himmel* befäster sin identitet genom yttre attribut och symboler. Diskutera vidare generellt kring vilka mekanismer som gör att vi väljer att se ut som vi gör som markörer för grupptillhörighet? Vilka symboler använder du och dina vänner för att visa vad du tycker eller tror på?

- Den svenska flaggan har kommit att bli en väldigt laddad symbol i vårt land. Den har använts som en symbol för nazism, främlingsfientlighet och inskränkthet istället för en positiv symbol för vårt land. Diskutera vad ni har för relation till svenska flaggan. Hur återtar man flaggan så att den tillhör alla?

- Muslimska Fardowsa, ser sig inte som ett offer med inskränkta rättigheter för att hon bär slöja. Men hon är ständigt medveten om att detta klädesplagg sänder ut starka signaler till omgivningen. De som ser mig betraktar mig som förtryckt eller terrorist. Hon skrattar åt damen som kallade henne och väninnan för "stackars töser". Slöjor är ett omdiskuterat fenomen i Europa just nu. I Frankrike har ett slöjförbud införts i skolorna. Varför är just slöjan en så starkt laddad företeelse? Diskutera gärna vad ni tycker om ett sådant beslut. Finns det andra religiösa symboler som väcker samma känslor? Fundera över vad symboler kan medföra i negativ mening för dem som bär dem på grund av andras fördomar. De må gälla slöja eller mc-väst.

- Ett annat attribut som både rapparna och Sebbe har är så kallade kamphundar. Vilka känslor förmedlar det? Finns det någon överensstämmelse mellan deras kulturer i just detta uttryck?

- Ronny som är arbetarkille betraktar r:a majtåget på distans och ser de röda fanorna men känner inte att de representerar honom. Han skulle aldrig få för sig att demonstrera och menar att det inte längre är arbetarnas tåg. Snarare den kulturella intellektuella eliten som vill visa upp sitt världssamvete och kokettera med sin solidaritet med massorna. Kan symboler vi associerat med en särskild grupp plötsligt övertas av andra?

Filmarens roll

Renzo Aneröd och Bo Harringer har under tre år följt ungdomarna i deras skilda subkulturer. De har lyssnat på deras berättelser och låtit dem ge sin syn på musik, politik och samhälle. De har försökt väcka nyfikenhet på "de andra" och slutligen lyckats genomföra några möten över gränserna.

Redan i första scenen inser vi att Renzo själv är en integrerad del av filmen. Han följer som vän med Sebbe till kyrkogården, är ofta med i bild eller ställer sina frågor både i egenskap av filmare och kompis. Han driver också i hög grad händelserna framåt.

En dokumentärfilmares roll blir ofta föremål för diskussion. Hur förhåller man sig som filmare till det skildrade? Vilka intentioner har man? Styr eller regisserar man händelserna? Renzo försöker inte dölja att han är en del av filmen. Han glider till synes obehindrat mellan rollen som betraktare och förtrolig. Till det yttre smälter han väl in i de flesta läger. Utseendemässigt liknar han både MC-killar, skinheads och rappare. Hans sätt att tala och föra sig gör att de inblandade accepterar honom som vän, snarare än som en vuxen på besök.

- Fundera över den scenen. Går Renzo, och Bo Harringer som håller i kameran, för långt för att skapa en stark scen? Man har ju ett val som filmare. Dels var man placerar kameran men också vad man väljer att ta med i den slutliga filmen. Kan man se Renzos sätt att "infiltrera" som ett missbrukande av ungdomarnas förtroende? Hur kan en filmare hålla balansen mellan engagemang och distans?

- Vuxenvärlden är obefintlig i filmen. Sebbe tycks vara helt över-

given. Flera andra talar om frånvarande fäder. Man förstår att Renzos närvaro fyller en stor funktion och att han blir en otvetydig fadersgestalt att öppna sig för. Det finns också en påtaglig värme i relationen mellan Sebbe och Renzo. Fundera över vad detta ställer för krav på Renzo? Generellt, vad får vi för känsla av ungdomarnas relation till sina föräldrar? Har de över huvud taget något förtroende kvar för vuxenvärlden?

De grupper som Renzo möter är väldigt typiska i sina särdrag. Något som filmen förstärker genom att låta sådant som bekräftar fördomar betonas. Mc-killarna har nakna tjejer på väggarna, skinheads tatuerar sig, anarkofeminister utövar kampsport och tycker att kastrering är ett bra straff för våldtäktsmän. Att de mest fundamentalistiska muslimska killarna försvarar slöjan är följaktligen ingen överraskning.

- Diskutera och beskriv hur bilden av ungdomarna målas upp. Är det en korrekt bild eller har det typiska framhävts på bekostnad av en mer komplex bild? Finns det risk att *Under en blågul himmel* istället för att överbrygga fördomar befäster dem? Vad tror ni kommer att ske efter dessa möten? Kommer vänskapen att hålla?

Anteckningar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Produktionsuppgifter

Sverige 2004

Regi: Bo Harringer & Renzo Aneröd

Producent & foto: Bo Harringer

Musik: Perkele, McDisney Cola World, Supreme Circle, Crush in Space

Medverkande

Sebbe, Emma, Johan, Martin, Ivan, Karwan, Enver, Maryam, Fardowsa, Ronny m.fl.

Tekniska uppgifter

Speltid: 102 min

Format: xx

Ljud: xx

Censur: Från 7 år

Svensk premiär: xx

Distribution

Folkets Bio, Box 2068, 103 12 Stockholm Tel 08-545 275 23, fax 08-545 275 27 www.folketsbio.se